

polemické literatury (např. Martin Lupáč, Václav z Dráčova, Jan Příbram), nechybí zde ani *Legenda aurea* a některé antické texty. Poměrně početně je zastoupena pastorační literatura – teologické pomůcky, ale i texty spojené přímo a nejužší s pastorační činností. Méně je v souboru obsažena literatura kanonickoprávní. Nezanedbatelnou skupinu představují také rukopisné zlomky. Část popisovaných rukopisů je iluminována – o některých již byla řeč výše (Dalimilova a Richentalova kronika, osecky lekcionář), ovšem k nim připojme například ještě některé biblické knihy (č. 4), rukopis medicínských textů (č. 6) nebo původem severofrancouzské knihy hodinek (č. 52).

Samotnému soupisu předchází stručný úvod autorského dua, který uživateli přibližuje základní informace o podobě klementinských rukopisných fondů, stejně jako o zpřístupňovaném souboru. Samotný soupis, i když se týká „jen“ 79 položek, je, jak ostatně vyplývá z rozsahu celé knihy, nesmírně podrobný. Řídí se Zásadami popisu rukopisů, nicméně nezřídká jde ještě dál. Velmi vítané jsou například podrobné popisy knižních vazeb či přiblížení historie kodexu. Nejhlouběji se ovšem dostáváme u popisu jednotlivých textových částí, který jde daleko za ještě před nedávným praktickým standard. Vyžaduje sice větší časový vklad ze strany zpracovatele, nicméně koncový uživatel je odměněn vpravdě královsky. Autoři přistupují k jednotlivým textovým částem rukopisů samostatně a jednotlivě je také identifikují a popisují (za pomoci incipitu a explicitu, což je zvláště důležité například u kazatelské literatury). Čtenáři se do rukou dostává detailní popis vybraných rukopisů po všech stránkách.

Plné využití takového díla samozřejmě umožňují teprve rejstříky, na něž se při koncepci práce též myslelo. Nejrozsáhlejší je rejstřík latinských incipitů (doplňují jej také rejstříky německých a českých incipitů), který odkazuje samozřejmě i na jednotlivé texty v rámci jednoho kodexu. Jemu předcházejí ještě rejstříky jazykové, chronologické a geografické (ve smyslu lokalizovatelných rukopisů). Dále se tu setkáme s rejstříkem ikonografickým; po něm přichází seznam notovaných rukopisů a spojený rejstřík jmenný a věcný. K němu se druží rejstřík písařů, vlastníků a objednavatelů rukopisů, rejstřík knižních vazeb a citovaných rukopisů.

Nejdůležitější české knihovně se středověkými rukopisnými fondy se dostalo důležitého doplnění, pokud jde o zpřístupnění jejího medieválního knižního bohatství. Stalo se tak formou velmi kvalitního a podrobného zpracování.

Slovanské pohanství ve středověkých latinských pramenech, ed. Jiří DYNDY, Scriptorium, Praha 2017

368 s., ISBN 978-80-88013-52-5

Problematika slovanského pohanství má již dlouhou badatelskou historii, v níž čestné místo stále patří Luboru Niederlovi. Nepřekvapuje proto, že naprostá většina pramenných svědectví byla již dříve porůznu vydána. Zatím nejuplněnější kolekci písemných zpráv o náboženství starých Slovanů shromáždil německý slavista Karl H. Meyer ve *Fontes historiae religionis Slavicæ* z roku 1931. V úvodu Jiří Dynda uvádí, že některé velmi významné texty ze své antologie vypustil, neboť jsou snadno dostupné v překladech vylých v minulých letech. To lze pochopit, zvláště když naopak do souboru zařadil texty, které Meyerovi ještě nemohly být známy.

Jiří Dynda svůj výběr latinských textů rozčlenil do šesti tematicky a chronologicky uspořádaných sekcí. Do prvního oddílu zařadil tři texty ze 6. až 8. století s informacemi o náboženství balkánských Slovanů žijících v byzantské duchovní sféře. Západním Slovanům mezi Labem a Sálou je věnován druhý oddíl, zatímco následující oddíl se vztahuje ke christianizaci Pomořanského knížectví a k pohanským kultům Polabanů a Havolanů. Slovanské pohanství na Rujáně osvětluje čtvrtý oddíl, poslední dva oddíly zahrnují svědectví o tzv. pohanských přežitcích jednak v Čechách a Dalmácii, jednak v Polsku, a to v rozmezí 13.–15. století.

Každému svědectví v paralelním latinském znění a v českém překladu předchází medailonek autora a uvedení do souvislosti, v nichž se vybrané místo vyskytuje. Toto řešení vychází vstříc čtenáři, který by jinak musel hledat potřebné poučení v odborné literatuře. V případě kratších úryvků editor texty propojuje shrnutím předcházejícího vyprávění. Upozorňuje přitom na problematiku či obtížně vložitelná místa pramene, a to buď hned v úvodu, nebo v poznámkách pod čarou. I když Jiří Dynda upozorňuje, že jeho záměrem nebylo texty komplexně analyzovat a interpretovat, místy v jeho komentářích vítaně nalezneme zasvěcené přehledy bádání. Kritický přístup je patrný i ze seznamů pramenů a výběru sekundární literatury. Pokud to jen bylo možné, autor texty doprovodil plány lokalit, rekonstrukcemi svatyní i jiných relikvií pohanských kultů a ikonografickými doklady.

Dyndova antologie přináší více než slibuje také tím, že shromážděním dokladů v jednom svazku podněcuje reflexe jednak o hodnověrnosti pramenů, jednak o setrvalé potřebě pověrečná.